

کار کودکان، فقری که فقر می‌آفریند

خبرگزاری دانشجویان ایران

یکشنبه بیست هفتم بهمن ۱۳۸۷

کار کودکان در سنین پایین یکی از معضلات و مشکلاتی است که همه جوامع و به تبع آن کشور ما نیز با آن مواجه است. اصطلاحاً به کودکانی که در سنین زیر ۱۵ سال به کار مشغول می‌شوند کودکان کار اطلاق می‌شود و دل هر انسانی با دیدن این کودکان به لرزه می‌افتد.

به گزارش خبرنگار خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، منطقه آذربایجان شرقی، در سراسر استان کودکان هستند که در شرایط نامناسب و به اجبار به کارهایی مشغول هستند که به حتم از این کارها آسیب‌های جسمی، ذهنی و روحی زیادی می‌بینند. کار در کارگاه‌های صنعتی با شرایط سخت، دست فروشی در اماکن عمومی و چهار راه‌های شهر، گمارده شدن به کارهای غیرقانونی همچون دزدی و گدایی از جمله فعالیت‌هایی است که کودکان در شرایط سخت جوی و زمانی مجبور به انجام آن‌ها هستند.

کودکان اغلب به کار گرفته می‌شوند زیرا در مقایسه با افراد بالغ انعطاف پذیرتر بوده، دستمزد کمتری دریافت می‌کنند و توانایی مقابله با شرایط نامناسب کار را ندارند؛ برای بسیاری از کودکان مدرسه یک انتخاب نیست و هزینه فرصت آموزش برای خانواده آنان بالاست. کار این کودکان امکان تامین هزینه‌های خانواده را فراهم می‌کند.

کار کودکان علاوه بر آنکه خود حاصل فقر است به تشدید فقر نیز می‌انجامد. بسیاری از کودکان کار فرصت آموزش نمی‌یابند در نتیجه آنها در آینده تبدیل به افراد بالغی می‌شوند که بی سوادند و بدون کسب مهارت بزرگ می‌شوند. افراد بی سواد بهره‌وری پایین‌تری دارند، این کودکان به دلیل آنکه در کودکی به دلیل فقر والدین خود مجبور به کار کردن بوده‌اند در آینده خود نیز فقیر خواهند بود و فرزندانشان نیز فقیر خواهند بود، بنابراین پدیده عدم آموزش خودش را تشدید می‌کند و بی سواد، بی سواد را بازتولید می‌کند. این علاوه بر اینکه به زیان خانواده‌هاست، به زیان کل اقتصاد جوامع است.

مهدی، کودکی خوش چهره، با ادب و بسیار مظلوم است که در صف شارژ سی.ان.جی. به فروش آدامس مشغول است. او ۱۲ سال دارد، در یک خانواده هشت نفری زندگی می‌کند، فرزند چهارم خانواده است، خانه‌شان دو اتاق دارد و مدرسه را نیز دوست دارد.

مهدی، درگفت‌وگو با خبرنگار ایسنا می‌گوید: پدرم درمیدان تره بار مشغول کارگری است ولی درآمد کافی ندارد به همین دلیل من را مجبور به کار می‌کند، علاوه بر من برادران دیگر هم کار میکنند و خواهرانم نیز در خانه قالی می‌بافند. وی با تمام زجری که می‌کشد و این از چهره خسته‌اش مشهود است، می‌گوید: به این کار عادت کرده‌ام، دیگر برایم سختی ندارد، اگر این کار را نکنم شکم‌مان را نمی‌توانیم سیر کنیم.

مهدی اضافه می‌کند: مدرسه را دوست دارم و آرزو دارم رییس جمهور شوم تا بتوانم با درکی که از حال و روز افرادی همچون خودم دارم، کمک کرده و آن‌ها را نجات دهم و نگذارم تا بزرگتران‌شان به آن‌ها ظلم کنند.

علی، دیگر کودکی است که در چهارراه شیشه‌های خودروهای متوقف شده را با دستمال پاک می‌کند. ۱۴ سال دارد، پدرش زمانی که علی چهار ساله بود فوت کرده، خواهر کوچکش را که یازده سال دارد، خیلی دوست دارد. علی آرزو دارد هر روزناهار چلوکباب با دو نوشابه بخورد و بتواند همین غذا را برای خواهر و خانواده‌اش نیز ببرد. وی می‌گوید، از اواسط کلاس اول از مدرسه بیرون آمده و به کارهای مختلفی چون کفاشی، گل فروشی، آدامس فروشی و پاک کردن شیشه ماشین‌ها مشغول شده است.

علی ادامه می‌دهد: هر روز حدود ۲۵۰۰ تومان درآمد دارم و اکثر اوقات تا دیر وقت در چهارراه‌ها مشغول کار هستم و هنگام بازگشتن به خانه نیز هر جا که ماشین مدل بالایی ببینم سعی می‌کنم شیشه‌های آن را هم پاک کنم. دکتر حسین معتمدنیا، مدیرکل بهزیستی آذربایجان شرقی در گفت‌وگو با خبرنگار ایسنا می‌گوید: برخی از خانواده‌ها به دلیل نداشتن کانون گرم خانوادگی و یا به دلایل مختلف همچون اعتیاد سرپرست خانوار، مشکلات اقتصادی، روانی و پرجمعیت بودن خانوار و عدم توانایی در فراهم کردن ملزومات اولیه زندگی، کودکان خود را به بیرون از خانه رانده و به دلیل نبود شغل‌های متناسب آنها را به کارهای غیر معمول و زننده و گاهاً بزه تشویق می‌کنند.

وی گفت: گاهی کودکان به علاقه خود و اکثراً به زور به کار گمارده می‌شوند و این علاوه بر اینکه مشکلات جسمانی را برای کودکان عارض می‌کند، مشکلات عدیده دیگری چون اختلالات روحی، روانی و عاطفی به دنبال می‌آورد. معتمدنیا اظهار داشت: بهزیستی برای حل مشکل این کودکان آماده است و در حد توان خود اقدام به کمک رسانی به این کودکان کرده ولی عدم آگاهی برخی خانواده‌ها از فعالیت بهزیستی و نیز چون گاه‌ها خانواده‌ها کمک‌های بهزیستی را برای مخارج خود مکفی نمی‌بینند، از ما کمک نخواستند و به اجبار کودکان خود را راهی خیابان‌ها می‌کنند تا در کارهای سخت فعالیت کنند.

وی وضعیت آذربایجان شرقی را در زمینه کودکان خیابانی و کار نسبت به سایر استان‌های کشور مطلوب عنوان کرد و گفت: آذربایجان شرقی با کمک سایر ارگان‌ها در این زمینه استان پاک محسوب می‌شود.

معتمدنیا اضافه کرد: با آغاز فعالیت اورژانس اجتماعی در استان و هماهنگی ارگان‌های ذیربط در این زمینه خیابان خواب‌ها و کودکان خیابانی جمع‌آوری خواهند شد.

دکتر کامران صداقت، یکی از پژوهشگران مسایل اجتماعی نیز در گفت‌وگو با خبرنگار ایسنا با بیان این‌که نمی‌توان با وضعیت کنونی به حل معضل کودکان کار در آینده نزدیک دل بست، افزود: حل احتمالی این معضل، ایجاد معضل دیگری را منجر خواهد شد که آثار زیان بار آن به مراتب بیشتر از کودکان کار است.

وی اظهار داشت: با وجود اینکه طبق قانون، کار کردن کودکان ممنوع است اما بر اساس نتایج تحقیقات پیمایشی، هفت درصد کودکان زیر ۱۴ سال کشور به صورت تمام وقت و یا پاره وقت و حتی به شکل پنهانی کار می‌کنند.

وی، خاستگاه معضل کودکان کار را ناشی از مسایل اقتصادی و وضعیت معیشتی آنان عنوان و تصریح کرد: اغلب کودکان کار در خانواده‌هایی ساکنند که جزو اقشار بارفاه نسبی متوسط به پایین جامعه طبقه بندی می‌شوند.

صداقت، تفاوت زیاد سنی والدین با کودکان را از دیگر عوامل کارکردن کودکان دانست و گفت: این دسته از کودکان که در خانواده‌هایی پیر زندگی می‌کنند از حمایت و پشتیبانی والدین بی‌بهره هستند و خواسته و ناخواسته احساس می‌کنند باید برای ورود به جامعه، استقلال کاری داشته باشند.

عضو هیات علمی جهاد دانشگاهی آذربایجان شرقی، همچنین عنوان کرد: به خاطر نبود تضمین و یا عدم ثبات شغلی، فرهنگ اشتغال در بین پسران به سن ۱۲ سالگی کاهش یافته و در بین دختران نیز به خصوص در مناطق روستایی به عنصر غیرت تبدیل شده است.

صداقت خاطر نشان کرد: پیش بینی می‌شود با کاهش تعداد فرزندان خانواده‌ها و از بین رفتن شکاف نسلی بین کودکان و والدین تا ۱۵ سال آینده معضل کودکان کار نیز به تدریج رفع شود.

این پژوهشگر مسایل اجتماعی، موفقیت سازمان‌های حمایتی نظیر کمیته امداد و بهزیستی در برخورد با معضل کودکان کار را به دلیل کمبود اعتبارات و امکانات این سازمان‌ها و نیز بالا بودن شمار کودکان کار عملاً غیرممکن خواند و گفت: کمیته امداد و بهزیستی با انبوهی از ماموریت‌های محوله دچار فشار نقش هستند.

وی، به حاکمیت قوانین سخت درباره ممنوعیت به کارگیری کودکان در وضعیت‌های دشوار در کشورهای نظیر چین، ترکیه و سوییس اشاره و اضافه کرد: در ایران قوانین و مجازات‌های شدیدی که به کارگیری کودکان در موقعیت‌های شغلی سخت را ممنوع کند، وجود ندارد و همین خلا قانونی باعث شده است کارفرمایان از این موقعیت سو استفاده کنند.

صداقت، مشخص نبودن نهاد مقابله کننده با کودکان کار را از ضعف‌های رفع این معضل اجتماعی دانست و گفت: باید نهادهایی مانند نیروی انتظامی، سازمان کار، بهزیستی و تشکیلات قضایی در فرآیند برخورد با معضل کودکان کار سازماندهی شوند.

گزارش خبرنگار

خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)،

۲۶ بهمن ۱۳۸۷